

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TUSSEN DE VEEMARKT, WANDELINGSTRAAT, PLUIMSTRAAT EN SLACHTHUISSTRAAT TE KORTRIJK (PROV. WEST- VLAANDEREN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN



ABO Archeologische Rapporten 695

Rapport opgemaakt door: Maarten Praet



Derbystraat 51

9051 Gent

Juni 2018

Dossiernr. 23879.R.01

Projectcode OE: 2018D58

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Administratieve gegevens	4
1.2	Wettelijk kader	5
1.3	Afbakening studiegebied	6
1.4	Gemotiveerd advies	8
1.5	Afweging strategie.....	9
2	Timing	10
3	Landschappelijk bodemonderzoek in de vorm van profielputten	10
3.1	Doel en onderzoeksvragen	10
3.2	Methode	11
4	(Eventuele) prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven	13
4.1	Inleiding	13
4.2	Doel en onderzoeksvragen	13
4.3	Strategie	13
4.4	Registratie sporen en staalname.....	15
5	Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code Goede Praktijk.....	16
6	Risicofactoren.....	16
7	Randvoorwaarden	16
8	Archeologische ensemble	17
9	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	18
10	Bibliografie	19

Lijst van figuren

Figuur 1: Archeologische zone van Kortrijk met aanduiding van het studiegebied weergegeven op een orthofoto (2017) (Inventaris Onroerend Erfgoed & Geopunt 2018)	5
Figuur 2: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur, 2017) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2018)	6
Figuur 3: GRB met aanduiding studiegebied (Geopunt 2018)	6
Figuur 4: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (Initiatiefnemer 2018)	7
Figuur 5: Inplantingsplan van de landschappelijke profielputten (2x2m) binnen het studiegebied weergegeven op een orthofoto (2013-2015) (Geopunt 2018)	12
Figuur 6: Inplantingsplan van de proefsleuven binnen het studiegebied weergegeven op een orthofoto (2013-2015) (Geopunt 2018)	14

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1 INLEIDING

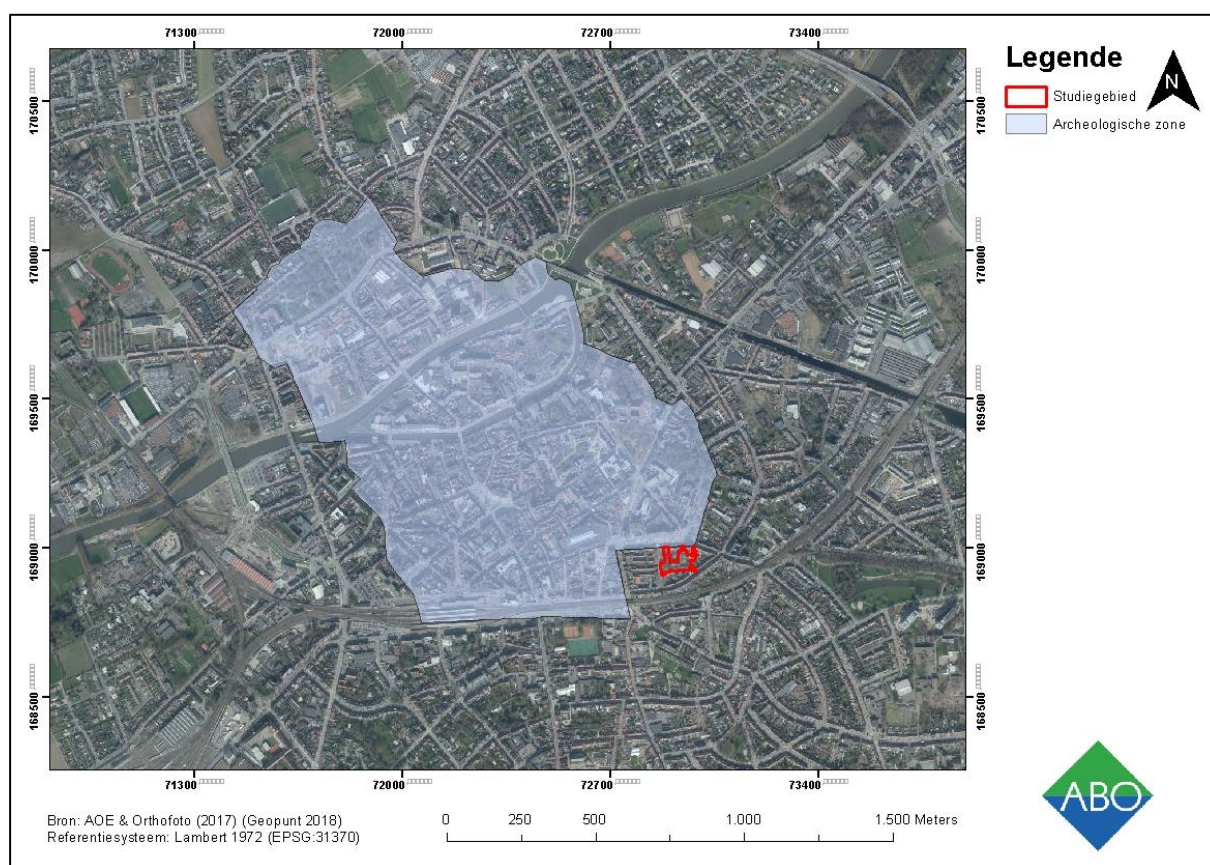
1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2018D58
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
straat + nr.:	Veemarkt, Wandelingstraat, Pluimstraat, Slachthuisstraat
- Postcode:	8500
- Fusiegemeente:	Kortrijk
- Land:	België
- Lambertcoördinaten (1972) (EPSG:31370)	N: 72978.446 / 169008.912 O: 72989.664 / 168923.399 Z/W: 72870.284 / 168911.334
Kadaster	
Gemeente:	Kortrijk
- Afdeling:	3
- Sectie:	B
- Percelen:	B102f20, B102z22, B101b3, B101f3, B101g3, B99k3, B99v2, B100m3, B102e24, B102L24, B102z20, B102e5, B102n21, B102d25
- Onderzoekstermijn:	Mei
- Thesaurus:	Bureauonderzoek, Kortrijk, 19 ^{de} eeuw, Romeinse periode, hinterland

1.2 WETTELIJK KADER

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van een nieuwbouwproject tussen de Veemarkt, Wandelingstraat, Pluimstraat en Slachthuisstraat te Kortrijk.

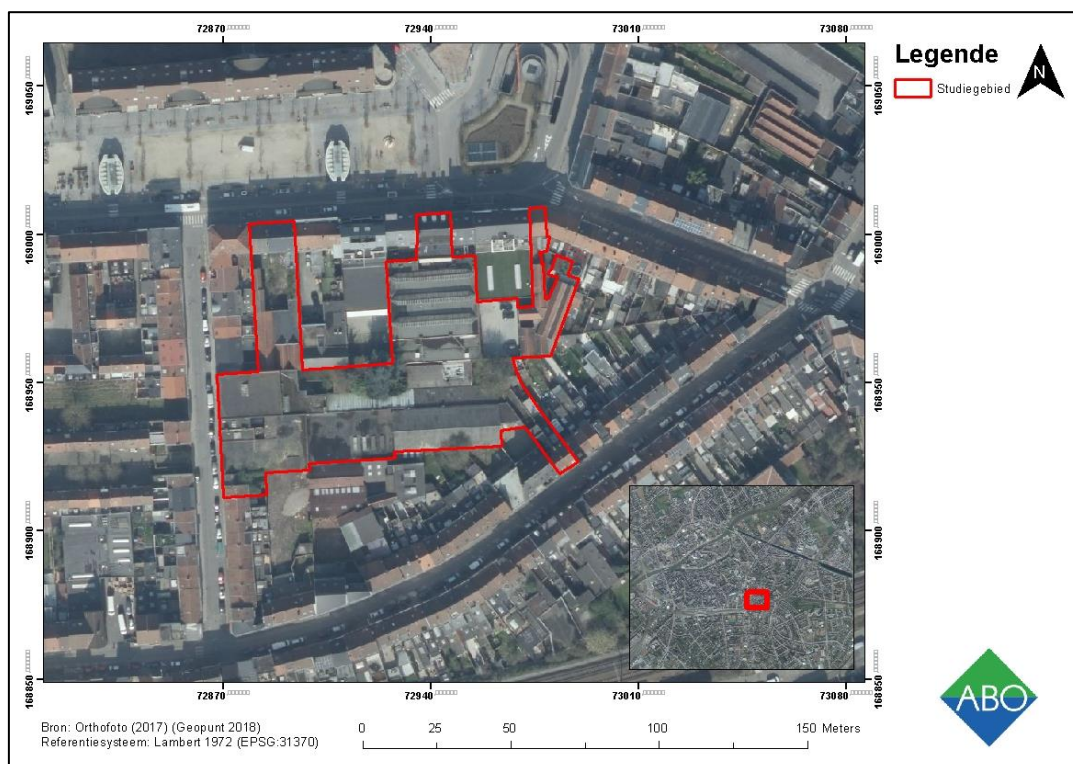
De beoogde sloop- en graafwerken binnen het nieuwbouwproject worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de drempelwaarde van 3.000m² (ca. 6.375m²) buiten een archeologische zone (Figuur 1) overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² (ca. 5.700m²) overschrijdt moet er, in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel van de site te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet).



Figuur 1: Archeologische zone van Kortrijk met aanduiding van het studiegebied weergegeven op een orthofoto (2017) (Inventaris Onroerend Erfgoed & Geopunt 2018)

1.3 AFBAKENING STUDIEGEBIED

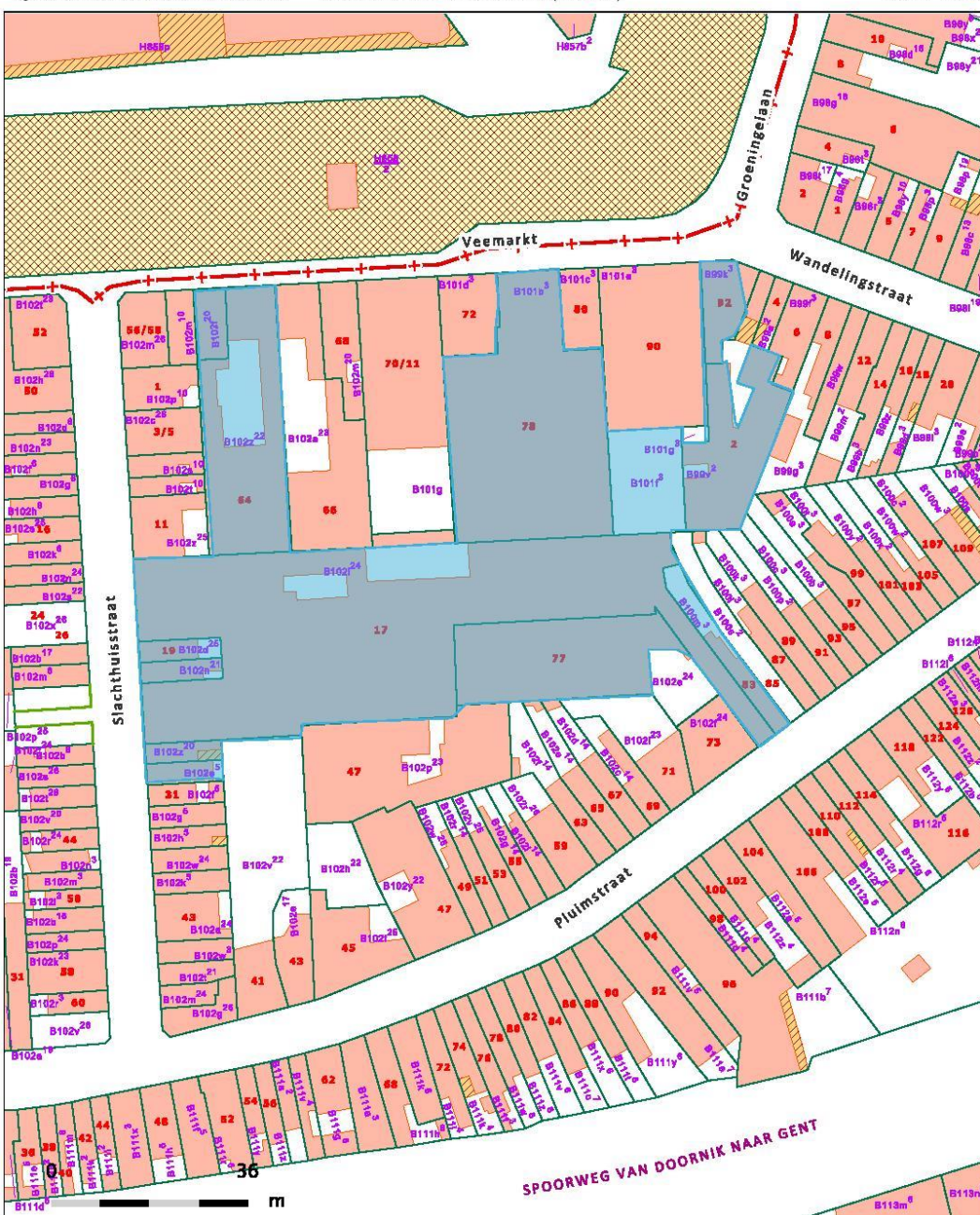
Het studiegebied bevindt zich tussen de Veemarkt (noorden), Wandelingstraat (noordoosten), Pluimstraat (zuiden) en de Slachthuisstraat (westen) (Figuur 2 en Figuur 3). De geplande werken zijn beperkt tot onderstaande percelen: B102f20, B102z22, B101b3, B101f3, B101g3, B99k3, B99v2, B100m3, B102e24, B102L24, B102z20, B102e5, B102n21, B102d25.



Figuur 2: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur, 2017) met aanduiding studiegebied (Geopunt 2018)



Figuur 3: GRB met aanduiding studiegebied (Geopunt 2018)



© 04/05/2018 - De AAPD is de auteur van het kadastraal percelenplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de Auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal percelenplan geleidelijk vervangen door een dataset beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorstelling van de gebouwen op het kadastraal percelenplan.



Figuur 4: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (Initiatiefnemer 2018)

1.4 GEMOTIVEERD ADVIES

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van een nieuwbouwproject tussen de Veemarkt, Wandelingstraat, Pluimstraat en Slachthuisstraat te Kortrijk. Het doel van dit onderzoek was driedelig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Op basis van het archeologisch, historisch, cartografisch en landschappelijk onderzoek (hfst. 3 en 4) worden er archeologische sporen en/of vondsten verwacht uit het einde van de 19^{de} eeuw, wanneer het studiegebied wordt opgenomen in de stedelijke kern van Kortrijk. De aanwezigheid van een Romeins grafveld ten noordwesten van het studiegebied kan duiden op Romeinse (funeraire) resten; bewoningssporen lijken eerder onwaarschijnlijk aangezien het studiegebied zich wellicht buiten de Romeinse stadskern bevindt. Verder valt het niet uit te sluiten dat er ook archeologische resten uit de steentijden en metaaltijden kunnen worden aangetroffen. Ook uit de middeleeuwen kunnen er sporen worden aangetroffen. Uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd is er ook kans op het aantreffen van sporen, o.a. van veldslagen. De kans op sporen uit de 19^{de} eeuw is het hoogst gezien de bebouwing binnen het studiegebied uit deze periode dateert.
- 2) Quasi het volledige studiegebied is bebouwd. De geplande werken blijven beperkt met een ingreep in de bodem die tot maximaal -0,80mMV zal gaan. Voor de wegenis moet op een verstoring van 3m-mv gerekend worden gezien hier op een aantal plaatsen regenputten/bufferbekkens zullen aangelegd worden. Voor het tuingedeelte zal de verstoring zich beperken tot 0,30m-mv.
- 3) Het potentieel tot kennisvermeerdering is **matig tot hoog**. Het studiegebied is gelegen buiten de historische kern van Kortrijk. De eerste bebouwing dateert uit de tweede helft van de 19^{de} eeuw. Sporen uit deze periode zijn dan ook zeker te verwachten. Ook de kans op sporen uit andere periodes kan niet worden uitgesloten.

De aan- of afwezigheid van relevante archeologische sporen kon echter niet worden vastgesteld noch worden uitgesloten op basis van het bureauonderzoek. Een onderzoek met ingreep in de bodem is bijgevolg noodzakelijk. In dit uitzonderlijk geval wordt gebruik gemaakt van de uitzonderingsprocedure met een gemotiveerde advisering en motivering (Cf. art. 5.4.5 Onroerend Erfgoeddecreet, art. 5.1.2 van de Code Van Goede Praktijk):

Zoals vermeld in artikel 5.4.5 van het Onroerend Erfgoed decreet is het:

“...in uitzonderlijke gevallen niet mogelijk of opportuun om reeds ingrepen uit te voeren op het terrein. Daarom kan de erkende archeoloog uitzonderlijk voorstellen het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem pas uit te voeren na het verkrijgen van de vergunning.” (art. 5.4.5 Onroerend Erfgoed Decreet 2016)

Bijvoorbeeld wanneer het:

*“...onmogelijk is om het terrein te onderzoeken **wanneer dit nog bebouwd is...**”*

Het terrein in kwestie is nog voor 86% bebouwd, waardoor het terrein niet toegankelijk is. Deze gebouwen dienen eerst gesloopt te worden. Dit heeft als gevolg dat een onderzoek met ingreep in de bodem op het terrein momenteel niet mogelijk is. Bijgevolg zal het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem moeten plaatsvinden in **uitgesteld traject**.

1.5 AFWEGING STRATEGIE

Een grondige landschappelijke en archeologische analyse wijst uit dat er ter hoogte van het terrein sporen en/of vondsten te verwachten zijn van urbane bewoning en/of activiteiten uit het einde van de 19^{de} eeuw, wanneer het studiegebied wordt opgenomen in de stedelijke kern van Kortrijk. Archeologische resten uit de steentijden of metaaltijden vallen niet uit te sluiten. De aanwezigheid van een Romeins grafveld ten noordwesten van het studiegebied kan duiden op Romeinse (funeraire) resten; bewoningssporen lijken eerder onwaarschijnlijk aangezien het studiegebied zich buiten de Romeinse stadskern bevindt. Vanwege de aanwezige bebouwing was het niet mogelijk om controleboringen uit te voeren op het terrein binnen het kader van deze archeologienota.

Rekening houdend met de aard van de te verwachten resten, wordt er eerst geopteerd voor een prospectie zonder ingreep in de bodem in de vorm van landschappelijke profielputten. Dit onderzoek (fase 1) heeft tot doel een beter inzicht te verkrijgen in de bewaringstoestand en de bodemopbouw. Een landschappelijk onderzoek met behulp van profielputten is het meest geschikt om het nodige inzicht te bieden in de aardkundige eigenschappen van het studiegebied. Het bureauonderzoek heeft geen uitsluitsel kunnen geven over de aanwezigheid en de dikte van de verstoring. De aanwezigheid hiervan is van grote invloed op het archeologisch potentieel. Dit onderzoek kan een zicht geven op de bewaringstoestand van de natuurlijke bodemopbouw. Daarnaast biedt het ook de mogelijkheid tot het reconstrueren van het landschap en biedt zo een kader voor eventuele vondsten. Met een profielputtenonderzoek wordt immers een duidelijk profiel zichtbaar, waardoor de stratigrafie van het gebied zeer inzichtelijk wordt. Op basis hiervan moet het mogelijk zijn uitspraken te doen de mogelijke bewaring van eventuele archeologische resten binnen het projectgebied.

De uitvoering van een profielputtenonderzoek als eerste stap van het uitgesteld traject is de logische keuze, omdat het de antwoorden kan voorzien op de resterende onderzoeksvragen, en kan aantonen of, en waar, verdere maatregelen ondernomen moeten worden. Afhankelijk van de resultaten van deze profielputten kunnen delen van het terrein vrijgegeven worden of kan verder archeologisch onderzoek gestuurd worden.

Er werd hierbij niet gekozen voor landschappelijke boringen of geofysische prospectie. Deze methodes zijn weliswaar uitstekend geschikt om landschappelijke informatie te genereren maar de te verwachten hoge verstoringsgraad en de te verwachten grote puinpakketten zorgen ervoor dat deze methodes niet efficiënt kunnen worden toegepast om de beoogde doelstellingen te bekomen. Hoewel mechanische boringen door deze puinpakketten zouden kunnen geraken, bieden deze een minder goed inzicht in de bodemopbouw dan de landschappelijke profielputten. Zo kunnen er bij de landschappelijke profielputten profielwanden tot 2m breed opgeschoond worden, terwijl de boringen beperkt zijn tot de diameter van de boorkop. Bijgevolg kan de aard en spreiding van de verstoring minder goed ingeschat worden bij landschappelijke boringen. Een voldoende groot kijkvenster is dan ook essentieel om de bodemopbouw dermate te evalueren dat de onderzoeksvragen zo optimaal mogelijk beantwoord kunnen worden. Aangezien er een hoge verstoringsgraad en puinpakketten verwacht worden, is het van groot belang dat er een zo goed mogelijk inzicht wordt verkregen in de bodemopbouw.

Afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk onderzoek aan de hand van profielputten, kan ervoor geopteerd worden om een prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven uit te voeren. Het proefsleuvenonderzoek (fase 2) geeft een goed inzicht in de spreiding alsook de aard, datering en bewaringstoestand van de mogelijke archeologische resten.

Er werd hierbij niet gekozen voor een proefputtenonderzoek. Hoewel deze methode uitermate geschikt is om een complexe verticale stratigrafie te onderzoeken was het hier gezien de grootte van het terrein niet haalbaar om een proefputtenonderzoek uit te voeren. Daarenboven wordt er geen complexe stratigrafie verwacht binnen het studiegebied, mits het terrein zich tot op het einde van de 19^{de} eeuw buiten de stadsmuren in agrarisch gebied bevond.

2 TIMING

Fase 1: sloop van de huidige bebouwing tot op het maaiveld (zie hfst. 8) (met uitzondering van het herenhuis aan de Veemarkt en likeurstokerij aan de noordkant van het studiegebied).

Fase 2: landschappelijke profielputten op het terrein. Indien uit dit onderzoek blijkt dat bepaalde delen van het terrein reeds verstoord zijn, zullen deze delen vrijgegeven worden.

Fase 3 (optioneel): archeologisch vooronderzoek d.m.v. proefsleuven. Indien blijkt dat er archeologisch relevante lagen bewaard zijn, kunnen de proefsleuven onmiddellijk aansluitend op fase 2 worden uitgevoerd. Op deze manier kan er kosten-efficiënt te werk worden gegaan.

3 LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK IN DE VORM VAN PROFIELPUTTEN

Aangezien de resultaten van het bureauonderzoek zonder ingreep in de bodem geen duidelijkheid verschaffen inzake de goede bewaring van de oorspronkelijke bodem noch over de eventuele aard of aanwezigheid van eventuele archeologische resten, zijn volgende fases in het archeologisch vooronderzoek noodzakelijk.

Het terrein wordt volgens de bodemkaart gekarteerd als OB bodem en bevindt zich vanaf het einde van de 19^{de} eeuw binnen de stadskern van Kortrijk. Het is niet mogelijk om de bewaringstoestand van het terrein te evalueren op basis van de bureaustudie. Daarom dient overgaan te worden tot een **landschappelijk bodemonderzoek door middel van profielputten** (cf. hfst 3). Dit onderzoek zal de bewaring van de bodemopbouw, de aanwezigheid van eventuele archeologische lagen en de eventuele verstoring ervan in het projectgebied duidelijk in kaart brengen. Indien er geoordeeld wordt, op basis van de resultaten van het profielputtenonderzoek, dat er mogelijk archeologisch relevante lagen aanwezig zijn, kan er overgegaan worden op een prospectie met ingreep in de bodem om de aan- of afwezigheid van archeologische resten vast te stellen.

3.1 DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van het onderzoek is het vaststellen van de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond het landschap te begrijpen. Specifiek heeft dit onderzoek tot doel de aan- of afwezigheid van een verstoorde bodem vast te stellen. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden.

- Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Wat zijn de bodemkundige kenmerken van het terrein?

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving en duiding? Komt dit overeen met de gegevens van de bodemkaart? Zijn er ontbrekende horizonten? Zo ja, hoe kan dit verklaard worden?
- Wat is de genese en ouderdom van de te onderscheiden bodemkundige en geologische lagen?
- Zijn er één of meerdere begraven bodems aanwezig?
- Wat is de ruimtelijke variatie in lithostratigrafische opbouw binnen de grenzen van het te onderzoeken terrein?
- Zijn er aanwijzingen voor een verstoorde ondergrond? Valt deze af te bakenen (zowel verticaal als horizontaal)?
- Welke antropogene of andere processen hebben op het terrein ingewerkt? Verklaren deze een eventuele afwezigheid van archeologische resten?

3.2 METHODE

Het landschappelijk profielputtenonderzoek kan pas worden uitgevoerd na het slopen van de bebouwing. De sloop van de bestaande bebouwing en het wegnemen van de kelders mag geen archeologische waardes schade toebrengen. De sloop dient dan ook onder begeleiding van een erkend archeoloog uitgevoerd te worden vanaf het moment dat er dieper gesloopt wordt dan het huidige maaiveld.

In het kader van het landschappelijk onderzoek door middel van profielputten dient het team te bestaan uit minstens 1 assistent-aardwetenschapper met ervaring inzake de bodem- en sedimenttypes eigen aan de zandleemstreek nabij de Leie.

Het landschappelijk profielputtenonderzoek wordt uitgevoerd door de erkend archeoloog met ervaring in landschappelijk bodemonderzoek in aanwezigheid van een (assistent-)aardkundige die de profielkolommen registreert, bestudeert en evalueert. Het landschappelijk bodemonderzoek wordt uitgevoerd door de aanleg van tenminste 16 profielputten. De profielputten worden verspreid over het terrein aangelegd (Figuur 5) om een terreindekkend overzicht te bekomen. Hierbij wordt rekening gehouden met alle verschillende types van verstoring (gebouwen, verhardingen, groenzones...) gezien de verstoringsgraad hiertussen sterk kan verschillen.

De profielputten zullen zo worden aangelegd dat ze alle aardkundige eenheden omvatten waarin archeologische sites in stratigrafisch primaire positie kunnen voorkomen die relevant zijn voor de vraagstellingen van het onderzoek. Concreet houdt dit in dat de landschappelijke profielputten zullen worden aangelegd tot in de C-horizont. De profielputten zullen een oppervlakte van 2x2m hebben om een zo goed mogelijk zicht te krijgen op de aanwezige profielwanden met een minimale bodemingreep. Kleinere profielputten zouden te weinig inzicht in de bodemopbouw opleveren, terwijl grotere profielputten een te grote bodemingreep met zich zouden meebrengen. Indien de C-horizont dieper dan 1,20m-mv is gelegen, zullen de profielputten getrapt worden aangelegd. Hierbij dient het onderste vlak minimaal 1x1m groot te zijn om voldoende inzicht te verkrijgen en veilig te werk te kunnen gaan. De bedoeling is om na te gaan of de verstoringslaag dieper aanwezig is dan de geplande werken en de situering ervan.

Voor het graven van de profielputten kan een kraan worden ingezet. De profielkolommen worden opgeschoond, gefotografeerd, geregistreerd en beschreven. Op elke foto wordt de projectcode vermeld, nummer van de profielput en een noordpijl bijgelegd.

De profielen worden eerst vlak gefotografeerd en nadien met ingekraste aanduiding van de bodemlagen/horizonten. De erkende archeoloog kan op basis van aangetroffen archeologische vondsten of de bodemgesteldheid beslissen om een doorstart te maken naar een proefsleuvenonderzoek, na overleg met de bevoegde erfgoedconsulent.

De erkend archeoloog zal steeds de genomen beslissing beargumenteren en verantwoorden in de rapportage. Ten allen tijde zal de Code van Goede Praktijk als norm worden gehanteerd.

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling (hfst. 2.1) kan beantwoord worden. Indien er een verstoring van het gehele projectgebied wordt vastgesteld, zal een vrijgave van het projectgebied worden voorgesteld. Indien er een onverstoord (of delen van) bodem wordt vastgesteld, zal dit leiden tot een vervolgonderzoek in de vorm van een prospectie met ingreep in de bodem. Dit wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 4.



Figuur 5: Inplantingsplan van de landschappelijke profielputten (2x2m) binnen het studiegebied weergegeven op een orthofoto (2013-2015) (Geopunt 2018)

4 (EVENTUELE) PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM IN DE VORM VAN PROEFSLEUVEN

4.1 INLEIDING

Zoals reeds eerder vermeld (cf. hst. 2.1) zullen afhankelijk van de resultaten van de eerder uit te voeren landschappelijke profielputten eventueel delen van het terrein waar geen archeologisch relevante lagen meer aanwezig zijn, vrijgegeven worden. Het is dus mogelijk dat (delen van) één of meerdere proefsleuven zullen wegvallen op basis van deze resultaten. Hierbij geldt dat indien de huidige verstoring dieper reikt dan 1m-mv, mogelijke archeologische resten reeds verstoord zijn. Indien blijkt dat er nog archeologische resten kunnen worden aangetroffen tot 1m-mv, zullen deze resten archeologisch onderzocht worden door middel van proefsleuven. De aanleg van de proefsleuven zal aansluitend op het profielputtenonderzoek uitgevoerd worden. Dit houdt in dat de proefsleuven onmiddellijk na de aanleg van alle profielputten zullen uitgevoerd worden. Op deze manier kan er kosten-efficiënt gewerkt worden. De erkend archeoloog zal steeds een motivering opstellen waarom er wel of niet voor het uitvoeren van de proefsleuven werd geopteerd.

De proefsleuven worden ruimtelijk goed verspreid, zodat een zo representatief mogelijk beeld wordt bekomen van het terrein. Tijdens het proefsleuvenonderzoek wordt gepoogd een beperkt maar representatief deel van het terrein te onderzoeken (ca. 10 tot 12,5%). Op die manier wordt het mogelijk uitspraken te doen over de archeologische waarden van het volledige terrein. Aangevuld met kijkvensters waar nodig tijdens het onderzoek wordt dan een dekkingsgraad van ca. 12,5 % bekomen.

4.2 DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit onderzoek zal succesvol zijn bereikt als op basis van een representatieve sampling (de facto 12,5% oppervlakte) van het terrein door middel van proefsleuven voor het volledige terrein volgende onderzoeksvragen zijn beantwoord:

- Sluiten de resultaten van het bureauonderzoek aan bij de observaties van het veldwerk?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen het landschap en het bodembestand en de archeologische sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Kortrijk was in de nieuwe tijd dikwijls een strijdtoneel. Zijn er vondsten of sporen aanwezig die te maken kunnen hebben met een veldslag?
- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding? Komt dit overeen met de vaststellingen uit het landschappelijk onderzoek?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

4.3 STRATEGIE

Voor het proefsleuvenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring heeft met meerperiodensites en beiden beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek. Gedurende het proefsleuvenonderzoek dient een aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandleembodems.

De sleuven zullen worden aangelegd tot op het eerste archeologisch vlak. Hierbij wordt een kraan met tandeloze kraanbak (bakbreedte 1.8m) begeleid door een erkend archeoloog. Deze zal er tevens op toezien dat aangetroffen sporen worden geregistreerd conform CGP teneinde zoveel mogelijk informatie omtrent aard en datering te extraheren. De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk (CGP 8.6.).

De sleuven zullen een breedte van 2m hebben en op een tussenafstand van 15m worden geplaatst (middelpunt tot middelpunt). Waar nodig zullen deze sleuven aangevuld worden met kijkvensters zodat een goed overzicht verkregen wordt van aangetroffen sporen. Op die manier wordt een conventionele dekingsgraad van 12.5% bereikt met ca. 10% sleuven en 2,5% kijkvensters (conform CGP).

De sleuven zullen opgeschaafd worden om een duidelijk inzicht in de horizontale spreiding van de sporen te verkrijgen. Vervolgens zal het grondplan worden opgemeten en later ingetekend worden in GIS. Alle aangetroffen sporen zullen genummerd, gefotografeerd, ingemeten, gecoupeerd en ingetekend worden (conform CGP).



Figuur 6: Inplantingsplan van de proefsleuven binnen het studiegebied weergegeven op een orthofoto (2013-2015) (Geopunt 2018)

4.4 REGISTRATIE SPOREN EN STAALNAME

Alle aangetroffen sporen en structuren worden geregistreerd overeenkomstig de bepalingen van de CGP. Alle putwandprofielen worden opgeschoond en het meest relevante profiel wordt geregistreerd overeenkomstig de CGP, teneinde zoveel mogelijk informatie omtrent de aard, bewaring, stratigrafie en datering te bekomen.

Indien een spoor zich tegen de putwand bevindt, wordt het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Archeologische sporen worden na profielregistratie en staalname steeds in hun geheel uitgegraven. Kleinere structuren (o.a. greppels en paalkuilen) worden manueel uitgehaald. Diepe grachten en diepe kuilen kunnen machinaal uitgegraven worden.

Sporen waarbij de metaaldetector een signaal gaf, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden ingezameld bij spoorbewerking. Ingezaamde vondsten worden op plan gezet met vondstnummer en de code Md. Ingezaamde metaalvondsten worden beschermd tegen degradatie van het materiaal.

Muren worden in detail gedocumenteerd in functie van de identificatie van fundering en opgaand muurwerk, bouwnaden en dergelijke meer. Van muren worden enkel de omtrek, bouwnaden en eventuele negatieve indrukken ingetekend. Baksteenformaten worden genoteerd (lengte x breedte x dikte). Muren worden in hun geheel en in delen volledig gefotografeerd, frontaal, met overlapping in de foto's. Van de mortel van elke niet dateerbare muur worden stalen genomen voor datering. Indien de mortel houtskool bevat, wordt er minstens 1 staal genomen. Hierbij wordt er op gelet dat de houtskool voldoende groot is. Indien de mortel geen houtskool bevat, worden er minstens 3 stalen genomen.

Vloeren worden in detail gedocumenteerd in functie van gebruikssporen en resten van er op of in gebouwde constructies (binnenmuren, doorgangen, negatieve sporen, ...). Vloeren worden minstens in hun geheel gefotografeerd. Bij een vloer met een bepaald patroon worden detailfoto's genomen met schaallat. Een vloer met decoratieve tegels dient in detail te worden ingetekend en gefotografeerd. Deze tegels (ook de niet-decoratieve wanneer ze deel uitmaken van de decoratieve vloer) moeten gerecupereerd worden en krijgen een nummer dat op het detailplan wordt aangeduid. Bij de recuperatie van de tegels worden de nodige conservatiemaatregelen in acht genomen. Alle eco- en artefacten in een opmaak laag worden ingezameld.

Indien er grachten aangetroffen worden, dienen voldoende profielen gemaakt te worden. Bijzondere aandacht gaat hierbij naar monsternamen voor natuurwetenschappelijk onderzoek. Ondiepe grachten worden volledig opgegraven waarbij eventuele vondsten geregistreerd worden. Het inzamelen van vondsten gebeurt per grachtsegment zodat spatiale analyse van de vondstenverspreiding mogelijk is. Bij het aantreffen van diepe en/of omvangrijke grachten (vestinggrachten, walgrachten, ...) wordt een eerste vlak aangelegd en geregistreerd op het niveau waar de insteek zichtbaar wordt. Grondsporen andere dan de gracht worden gecoupeerd en afgewerkt. De vulling van de gracht wordt onder toezicht van de veldwerk leider (machinaal) laagsgewijs (in lagen van hoogstens 5cm) verwijderd tot de maximale diepte van de gracht zichtbaar is. Daarbij wordt het vlak systematisch gecontroleerd op vondsten en gescreend met een metaaldetector. Bij het aantreffen van opvallende vondstconcentraties of schijnbaar intacte recipiënten wordt manueel verder gewerkt. Vondsmateriaal wordt steeds stratigrafisch of per diepteniveau ingezameld. Bij het verwijderen van de vulling dient tevens speciale aandacht besteed te worden aan het herkennen en registreren van houten en andere structurele elementen die deel uitmaakten van zowel de bouw als de werking van de gracht.

Voorts wordt de nodige aandacht besteed aan restanten van bruggen en bouwwerken die aan de gracht grensden. Op zulke plaatsen worden bijkomende monsters genomen voor natuurwetenschappelijk onderzoek. Indien de onderkant van de gracht niet bereikt kan worden, dient het grachtprofiel aangevuld te worden door middel van boringen om de 50 cm. Hierbij wordt er tot minstens 20 cm in de moederbodem geboord.

Bij het aantreffen van waterputten, beerputten, silo's en/of diepe afvalputten wordt bijzondere aandacht besteed aan de monsternamen voor natuurwetenschappelijk onderzoek en dateringsonderzoek. Bij het couperen van waterputten wordt er zorg voor gedragen dat de volledige waterput met insteekkuil wordt gecoupeerd, rekening houdend met de wetgeving inzake veiligheid. Indien sprake van een bewaarde bekisting of stenen mantel, dient deze opgeschoond te worden en in detail te worden geregistreerd. Bij het couperen van beerputten, wordt de coupe op de kleinst mogelijk werkbare oppervlakte gezet opdat men de verschillende lagen goed kan onderscheiden en apart kan volgen. De bewaarde houten of stenen putstructuur zelf dient in detail geregistreerd worden betreffende de constructiewijze, de situering van het stortgat en een eventuele fasering.

Uit heterogene puin –en/of ophogingspakketten worden enkel diagnostische en/of uitzonderlijke vondsten verzameld. Stalen genomen in het kader van natuurwetenschappelijk onderzoek worden eerst gewaardeerd (assessment).

5 VOORZIENE AFWIJKINGEN TEN AANZIEN VAN DE CODE GOEDE PRAKTIJK

Er is geen afwijking ten aanzien van de Code Goede Praktijk voorzien.

6 RISICOFACTOREN

De belangrijkste risicofactoren zijn enerzijds de fysieke veiligheid tijdens het opgraven van de zones. Hier gaat het om de technische bedreigingen door het gehanteerde materiaal (groot en klein), alsook de fysieke bedreigingen die kunnen optreden bij diepe kuilen, inkalvingen,... Een risicoanalyse opgemaakt met de aannemer en een veiligheidscoördinator proberen dergelijke dreigingen uit te sluiten door alternatieven en veiligheidsmaatregelen op te stellen.

Anderzijds kunnen ook de archeologische sporen bedreigd worden, dit in grote mate door de ligging en gebrek aan sociale controle wanneer er niet gewerkt wordt. Op dat vlak zal er voor gezorgd worden dat het een afgesloten werf is door middel van aansluitende, verankerde Heras hekken.

Tevens zullen steeds belangrijke sporen afgedekt en onttrokken aan het oog worden, of afgewerkt op de dag zelf zodat ze geen slachtoffer kunnen worden van nachtelijk vandalisme. Hierbij wordt ook het weer gemonitord en eventuele maatregelen genomen.

7 RANDVOORWAARDEN

De sloop van de bestaande bebouwing en het wegnemen van de kelders mag geen archeologische waarden schade toebrengen. De sloop dient dan ook onder begeleiding van een erkend archeoloog uitgevoerd te worden vanaf het moment dat er dieper gesloopt wordt dan het huidige maaiveld.

Wanneer de situatie zich voordoet dat er een gezondheids- of veiligheidsrisico optreedt zullen de onderzoekshandelingen niet worden uitgevoerd.

8 ARCHEOLOGISCHE ENSEMBLE

Het archeologisch ensemble bestaat uit het geheel van archeologische artefacten en onderzoeksdocumenten. Zowel het digitale als materiële ensemble zal, conform de CGP, tijdelijk bewaard worden in het depot van de afdeling archeologie van ABO nv te Gent. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de rapportering, zal het archeologisch ensemble door de erkende archeoloog worden overgedragen aan de eigenaar, het erkende onroerenderfgoeddepot of de door de eigenaar bepaalde andere bewaarplaats (CGP 31.1). Dit zal in onderling overleg met de opdrachtgever gebeuren.

9 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	Director		18-6-2018
Toon Moeskops	Business Unit Manager		18-6-2018
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		18-6-2018
Anouk Van der Kelen	Archeoloog / Kwaliteitsverantwoordelijke		18-6-2018

10 BIBLIOGRAFIE

Acke B., Trommelmans R., 2009. Archeologische werfbegeleiding Sint-Janspoort Kortrijk (prov. West-Vlaanderen). Eindverslag – januari 2009.

Bogemans F, 2007. Kaartblad 29: Kortrijk. Toelichtingen bij de Quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

Bruggeman J., Reyns N., Van Celst M., 2013. Archeologisch vooronderzoek Kortrijk-Houtmarkt. Site Sint-Niklaasziekenhuis, *Rapporten All-Archeo bvba* 133.

CadGIS 2018: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 23 april 2018).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2018

Debrabandere P., 1980. De Sint-Niklaaskerk van Kortrijk gerestaureerd, *De Leiegouw* 22 (1), 149-150.

Despriet P., 2006. Begijnhofpark: preventief onderzoek naar de derde abdij van Groeninge, *Zuid-Westvlaamse opgravingen* 62, 11-15.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2016: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 23 april 2018)

Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (Luchtfoto 2015, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 23 april 2018).

Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 23 april 2018).

Geopunt Vlaanderen 2017: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 23 april 2018).

Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2017

Mattelaer P., 2011. De windmolens van Kortrijk, *De Leiegouw* 53 (1), 5-77.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 23 april 2018).

Reyns N., Bruggeman J., 2014. Archeologisch vooronderzoek Kortrijk-Houtmarkt, *Rapporten All-Archeo bvba* 237.

Rogge M., 1988. Een overzicht van de laat-Romeinse vondsten te Kortrijk, *Westvlaamse Archaeologica* 4 (2), 45-54.

Rogge M., 1986. Een brandrestengraf te Kerkhove – Avelgem, *Westvlaamse Archaeologica* 2 (1), 41-43.

Van Hoonacker A., 1968. Kortrijks aardewerk in de 18^{de} eeuw, *De Leiegouw* 10 (1), 5-26.

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.